

Σαββατοκύριακο 15-16 Μαρτίου 2014

20 Νουβ ΒΙΒΛΙΟΔΡΟΜΙΟ • ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Ο άγγλος συγγραφέας **Ιαν Ράσελ Μακ Γιοϋαν** γεννήθηκε το 1948. Για τα μυθιστορήματά του έχει λάβει πολλές διακρίσεις. Μία από τις κορυφαίες είναι το Βραβείο Μπούκερ το 1998 για τη νουβέλα του «Αμστερνταμ» (Εκδ. Νεφέλη)

ΙΑΝ ΜΑΚ ΓΙΟΥΑΝ

Ο συγγραφέας ως κατάσκοπος

Μυστικές υπηρεσίες που χρηματοδοτούν συγγραφείς, έρωτες και χιούμοριστικό γράψιμο στο φόντο του Ψυχρού Πολέμου, με πρωταγωνίστρια και αφηγήτρια θηλυκού γένους, στο νέο μυθιστόρημα του βραβευμένου με Μπούκερ Βρετανού

Βρισκόμαστε στις αρχές της δεκαετίας του '70 και η πρώτη ενεργειακή κρίση έχει πρόσκαιρα σκιάσει τον Ψυχρό Πόλεμο. Η Δύση βρίσκεται για πρώτη φορά στο έλεος των Αράβων, οι τιμές του πετρελαίου στα ύψη και στη Βρετανία, που έχει πάψει να είναι αυτοκρατορία, τα πανίσχυρα συνδικάτα των ανθρακωρύχων δρύνονται της ευκαιρίας για εκτεταμένες απεργίες που συμπαρασύρουν τα μέσα μεταφοράς, τον ενεργειακό τομέα και ποικίλους κλάδους της βιομηχανίας. Οι κυβερνήσεις μοιάζουν ασταθείς και ανίσχυρες μπροστά σε μια λαίλαπα διεκδικήσεων και λαϊκής δυσανεξίας που σύντομα θα φέρει στην εξουσία τη Μάργκαρετ Θάτσερ, προετοιμάζοντας εκ του ασφαλούς τον θρίαμβο του νεοφιλελευθερισμού. Στον αντίποδα, το σοβιετικό σκιάχτρο έχει επαρκώς δυσφημηθεί εκ των έσω, χωρίς εντούτοις να παύει να συνιστά έναν «χρήσιμο εχθρό» που δικαιολογεί στο όνομα της αποτροπής του κομμουνιστικού κινδύνου υπερβάλλουσες δαπάνες και συντήρηση υπηρεσιών χωρίς ουσιαστικό αντικείμενο.

Μεταξύ των τελευταίων, η πανίσχυρη M15, η βρετανική υπηρεσία πληροφοριών, που επιμένει να παίζει πάντα τον ρόλο της ανταγωνιζόμενης μεταξύ των άλλων τη CIA στον πολιτικό τομέα. Καθώς έχει γίνει ευρέως

αντιληπτό ότι η έκβαση του Ψυχρού Πολέμου θα κριθεί εν πολλοίς στο επίπεδο της κουλτούρας και της πάλης των ιδεών, καθώς κατά μία άποψη ο Οργουελ, ο Κέσλερ και ο Σολζενίτσιν έχουν ήδη αποδειχθεί ισχυρότεροι παράγοντες γεωπολιτικής κυριαρχίας από τις πυρηνικές κεφαλές, η

M15 σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει συγγραφείς της «Κεντροαριστεράς» – όπως θα λέγαμε σήμερα –, δηλαδή αντισταλινικούς με αριστέρες περγαμνές, προκειμένου το έργο τους να παραχθεί και να προωθηθεί ανεμπόδιστα.

Εδώ έρχεται να παίζει τον ρόλο της η κεντρική πρωίδα και αφηγήτρια μετά από

σαράντα ολόκληρα χρόνια, Σερλίνα Φρουμ. Πρόκειται για την όμορφη κόρη ενός επαρχιακού επισκόπου, που καταβροχθίζει λογοτεχνία με το τσουβάλι αλλά υπακούει στα κελεύσματα της οικογένειας και σπουδάζει Μαθηματικά στο Κέμπριτζ. Η Σερλίνα είναι κορίτσι της εποχής, με το μίνι και τους φοιτητικούς έρωτές της, με τις διαψεύσεις και τις απόπειρες απελευθέρωσης. Όταν αποφοιτά και αναζητεί δουλειά πέφτει στα δίχτυα ενός μεσολίτικου καθηγητή Ιστορίας και παλαίμαχου διπλού πράκτορα, που θα την εισαγάγει στη μεγάλη πολιτική από τη συντηρητική σκοπιά – ας πούμε, εκείνη του Τσόρτσιλ. Το ειδύλλιο θα διαρκέσει ένα ολόκληρο καλοκαίρι με την ερωτευμένη Σερλίνα

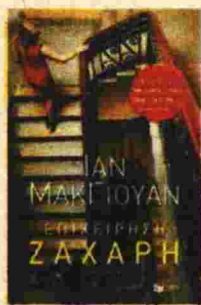
να ανακαλεί τη σταθερότητα και τις αξίες του παλιού κόσμου στα μακριά Σαββατοκύριακα που περνούν οι δυο τους στην αγροικία του καθηγητή κάπου στην αγροτική Αγγλία, μέχρις ότου εκείνος την εκδιώκει αδικαιολόγητα. Όμως στο μεταξύ την έχει προωθήσει στη M15 όπου η Σερλίνα προσλαμβάνεται στο κατώτερο «γυναικείο» προσωπικό, ενώ πλίπτει στο άξενο Λονδίνο, ονειρεύεται έρωτες και περιπέτειες εν μέσω μιας ευρύτατης κοινωνικής και οικονομικής κρίσης και διαβάζει ατελείωτα. Οπου αίφνης της αντίκειται ένας διακριτός και υπεύθυνος ρόλος στη λεγόμενη Επιχείρηση Ζάχαρη. Οφείλει να γνωρίσει, να εγκρίνει και εντέλει να χρηματοδοτήσει τον Τομ Χάλεϊ, ένα νέο υποσχόμενο συγγραφέα, παθιασμένο αρθρογράφο κατά του ανατολικού μπλοκ, ο οποίος μοιάζει ιδεώδης ως πιθανός προασπιστής των αξιών του ελεύθερου κόσμου.

Η δουλειά είναι ταιριαστή στη νεαρή μαθηματικό μιας και της δίνει τη

δυνατότητα να ασχοληθεί επιτέλους με τη λογοτεχνία. Ανακαλύπτει διαβάζοντας διηγήματά του – εμπνευσμένα από παλαιότερες ιστορίες του ίδιου του Μακ Γιοϋαν δοσμένες θαυμάσια στο βιβλίο –, ότι ο Χάλεϊ έχει ταλέντο. Όπως είναι φυσικό και αναμενόμενο, θα πέσουν ο ένας στην αγκαλιά του άλλου ενώ οι κρατικές επιδοτήσεις, με την κάλυψη κάποιου φασματικού ιδρύματος, θα επιτρέψουν στον νεαρό να γράφει απερίσπαστος. Θα κάνουν βόλτες στην παραλία του Μπράιτον και θα επιδίδονται σε παθιασμένο σεξ και γευσιγνωσία, υπό την σκιά βεβαίως του μεγάλου μυστικού που κρύβει η Σερλίνα και που το βάρος της την τλακώνει: δεν μπορεί να αποκαλύψει στον Χάλεϊ την αλήθεια, για υπηρεσιακούς βεβαίως λόγους αλλά και φοβούμενη ότι κάτι τέτοιο θα αποτελούσε το τέλος του έρωτά τους.

Και εκεί αρχίζουν οι ανατροπές. Ο Χάλεϊ γράφει μια νουβέλα απευθείας εμπνευσμένη – αν

όχι αναδρομικά κλεμμένη – από τον Δρόμο του Κόρμακ Μακάρθι, όπου σε μια ατμόσφαιρα τέλους του κόσμου ένας πατέρας με το παιδί του διασχίζουν μια ερειπωμένη χώρα για να υποκύψουν τελικά και οι ίδιοι. Το βιβλίο συνιστά για τα δεδομένα της εποχής παρακμιακό αντικαπιταλιστικό λίβελο και οι διευθύνοντες τη M15 είναι έξαλλοι που τα πράγματα τους ξέφυγαν, κυρίως όταν ο Χάλεϊ βραβεύεται εκτοπίζοντας βαριά ονόματα της αγγλικής λογοτεχνικής σκηνής. Ταυτόχρονα η κεκαλυμμένη ταυτότητα της Σερλίνα αποκαλύπτεται από έναν συνάδελφο και ερωτικό ανταγωνιστή στον Χάλεϊ, ο οποίος όμως απότοπος θα αξιοποιήσει την πληροφορία και θα παρακολουθεί την εξέλιξη της υπόθεσης αξιοποιώντας την συγγραφικά. Αποκαλύπτεται έτσι ότι, όπως θα έλεγε ο Γκράχαμ Γκριν, η καρδιά κάθε σπουδαίου συγγραφέα έχει μια επιστροφή από πάγο. Και κάθε λιγότερου μεγάλου, θα προσθέταμε εμείς.

Ian McEwan
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΖΑΧΑΡΗ
ΜΤΦ. ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ,
ΕΚΔ. ΠΑΤΑΚΗ, 2013 ΣΕΛ. 525,
ΤΙΜΗ: 18,80 ΕΥΡΩ

Ερωτηματικό με απάντηση αισιόδοξη

Με όλα τα μεταμοντέρνα τερτίπια, με συγκαλύψεις, αποκρύψεις, αναλήθειες, εγκλιβωτισμούς βιβλίων σε βιβλία και βιβλίων σε ζωές και ζωών σε βιβλία, ο Μακ Γιοϋαν καταλήγει – προκειμένου να αποφύγει το ροζ χάπι εντ – με ένα ερωτηματικό του οποίου η απάντηση είναι προφανώς αισιόδοξη. Αν, δε, εξαιρέσει κανείς ορισμένες ελάσσονες ανακολουθίες, πλατεϊασμούς, δάνεια και προχειρότητες, ο συγγραφέας καταφέρνει να μας δώσει απρόσκοπτα μια ρέουσα, απολαυστική αφήγηση, εξαιρετικά πειστική ως προς την ηρωίδα του και αυτοαναφορική ως προς τον ήρωά του. Είναι μια φωτεινή, χιούμοριστική εκδοχή του πρόσφατου και όμως τόσο αγόμακρου παρελθόντος, τότε που το μέλλον έμοιαζε προέκταση του παρόντος και οι κρίσεις μπορούσαν να αντιμετωπισθούν με ίδια μέσα – προσωπικά και πολιτικά.